

Мананкова І.В.,
студентка 6 курсу, 2 групи, Інституту
прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЖЕРТВИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Ключові слова: насильство в сім'ї, домашнє насильство, жертва насильства.

Анотація. В тезах досліджено поняття та ознаки насильства в сім'ї, а також розглянуто психологічні особливості його жертв.

Ключевые слова: насилие в семье, домашнее насилие, жертва насилия.

Аннотация. В тезисах исследовано понятие и признаки насилия в семье, а также рассмотрены психологические особенности его жертв.

Keywords: spousal violence, domestic violence, victim of violence.

Summary. In the theses we examined definition and signs of domestic violence and psychological characteristics of its victims.

Однією з найпоширеніших форм порушення прав людини є насильство. Насильство в сім'ї є найбільш розповсюдженим і в той же час, зважаючи на його високий рівень латентності, складним для протидії. Сьогодні в суспільстві відбуваються інтенсивні процеси інформатизації та інтелектуалізації, прискореними темпами формується інформаційне суспільство, особливістю якого є комп'ютеризація всіх сфер людського життя. Останнім часом комп'ютерні технології та комп'ютерні системи використовуються в більшості злочинів як засіб їх вчинення [4, с. 1297].

Б.М. Головкін зазначає, за різних обставин жертвами злочинів можуть стати будь-які особи, незалежно від статі, віку, національності, соціального становища, рівня доходів, місця проживання. Між тим практика показує неоднаковий рівень уразливості людей перед злочинними посяганнями. Це пов'язано не тільки з соціально-демографічними відмінностями населення, але й з несприятливими середовищними умовами проживання та небезпечною поведінкою за конкретних обставин [5, 162]. Інтернет знеособив спілкування, зробив його анонімним, сформував новий тип суспільних відносин та цінності, які поки що не захищені кримінально-правовими заборонами. [7, 209].

Понад 3 мільйони дітей в Україні щороку спостерігають за актами насильства в сім'ї або є їхніми вимушеними учасниками, а майже 70% жінок піддаються різним формам знущань і принижень. 20.02.2020 року було проведено Міжнародний форум UNFPA «Україна на шляху до подолання домашнього та гендерно зумовленого насильства», в ході якого були представлені статистичні показники, які наочно продемонстрували недостатність прийнятих суспільством і державою заходів, щодо протидії вчиненню даної категорії злочинів та захисту їх жертв. У 2019 році було зафіксовано понад 130 тис. звернень громадян, які зіткнулися з проявом домашнього насильства, що перевищує показники 2018 року

на 15%. При цьому, 88% звернень від жінок, близько 10% звернень від чоловіків та 1055 звернень від дітей.

В українському суспільстві переважає думка про те, що домашнє насильство це проблема, яка притаманна родинам з низьким соціальним статусом. Вважається, що як застосовують так і потерпають від даного явища особи з низьким рівнем освіти, доходів, судимостями, алкогольною, наркотичною та іншими залежностями тощо. Однак статистика вказує, що насильство є розповсюдженим серед усіх верств населення, незалежно від освітнього, професійного рівня тощо. Динаміка злочинності на протязі останніх років характеризується хвилеподібними коливаннями, які чітко показують виражену тенденцію до зростання злочинності на території нашої держави. Висока складність соціальних систем є безумовною ознакою нелінійності законів залежності станів таких систем від певних зовнішніх та внутрішніх факторів [6].

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» закріплює визначення домашнього насильства та форми його здійснення.[1] Дане визначення дало розуміння, що насильство – це не лише побиття та звалтування. Це широкий перелік діянь, які завдають особі як фізичну, так і моральну шкоду, діянь, які стають причиною різного роду психічних розладів, загострення хронічних захворювань, каліцтв, самогубств і т.д.

Серед жертв характерною є позиція, що застосування насильства - це прояв любові, виховання, покарання за їх певні недоліки. Поширеним є відчуття сорому, знижена самооцінка, постійне почуття тривоги та небезпеки, що є характерним як для жінок і дітей, так і для чоловіків. Якщо жінки не повідомляють про вчинене стосовно них насильство, в тому числі через небажання виносити «домашні проблеми» на широкий загал, то чоловіки-жертви соромляться та бояться хвилі суспільного осуду, сформованого низкою нав'язаних століттями гендерних стереотипів.[2] Крім цього, жінки, які довгі роки залишаються жертвами насильства, інколи починають викликати почуття провини у особи, що його вчиняє, з метою одержати від нього певну вигоду, як знак «примирнення», адже зазвичай, після конфронтації конфлікту, аб'юзер починає розкаюватись у вчиненому і вчиняє дії, з метою загладити провину.

Що стосується дитини-жертви насильства, то характерними проявами можуть бути: замкнутість, боязливність незнайомих людей або окремих членів сім'ї, затримка у фізичному і психічному розвитку, низька самооцінка, агресивність, психічні розлади (депресія, нервовий тик, заїкання, obsesивно-компульсивний розлад, тривожність), психосоматичні хвороби, шкідливі звички, розлади харчової поведінки (анорексія, булімія,) тощо. Дитина зазвичай стає жертвою одразу декількох видів насильства поєднаних між собою, тому перелік наслідків таких діянь, у кожному конкретному випадку є достатньо широким.

В сім'ях, де жертвами стали чоловіки, зазвичай простежується домінування жінки, що супроводжується приниженням гідності чоловіка, нівелювання його потреб та бажань. Також, одними з найрозповсюдженіших причин насильства з боку жінок, як фізичного, так і психологічного є подружня зрада чоловіка та його пагубні звички (алкоголізм, наркоманія, ігроманія, токсикоманія тощо).

Статистичні показники насильства в сім'ї зростають з кожним роком, тому у 2017 році було прийнято ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який визначає перелік конкретних заходів щодо запобігання проявам насильства в родині та надання захисту і допомоги його жертвам. Окрім цього, 21 вересня 2020 року було видано Указ Президента України «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства»[3], який є засвідченням того, що наша держава поступовими кроками наближається до формування дієвого та ефективного механізму реагування на випадки насильства, його протидії та профілактики, а також належного рівня захисту прав і свобод своїх громадян.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству // [Електронний ресурс]: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII/Верховна Рада України.
2. Головкін Б. М. Кримінологічні проблеми умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, що вчиняються у сімейно-побутовій сфері / Б. М. Головкін. – Х. : Нове слово, 2004. – 252 с.

3. Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства// [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 21.09.2020 р. № 398/2020.

4. Ovcharenko, Mykola O; Tavalzhanskyi, Oleksii V; Radchenko, Tetiana M; Kulyk, Kateryna D; Smetanina, Nataliia / Combating Illegal Drugs Trafficking Using the Internet by Means of the Profiling Method /Tavalzhansky O. V.// V.Journal of Advanced Research in Law and Economics; Craiova Том 11, Изд. 4(50), (Summer 2020): 1296-1304.

5. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів // Проблеми законності. Вип. 136. 2017. С. 161 – 172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_19

6. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution / O. E. Kostyuchenko, T. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, O. V. Tavalzhanskyi // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2019. – Vol. 3, is. 30. – P. 454–462.

7. Головкін Б.М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема // Проблеми законності. 2016. № 133. С. 204-217 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2016_133_21

Науковий керівник: к.ю.н., доц. О.В. Таволжанський